

א

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה... וַתָּמָת שָׂרָה (כג, א"ב)

אוצר החכמה

ידוע, ששם הפרשה מבטא את תוכן הפרשה כולה¹. ובענייננו צריך ביאור: מדוע נקראת הפרשה בשם "חיי שרה", בעוד שהנושא המרכזי של הפרשה הוא פטירת שרה והאירועים שבאו בעקבותיה?

ההסבר לכך:

חיים אמיתיים הם חיים שיש להם קיום נצחי, ללא שינוי והפסק, כי "אמת" אין לה הפסק ואין בה שינוי דבר שעתיד להיפסק אינו "אמת" אלא "כזב", כפי שמצינו במשנה לעניין קידוש מי חטאת, שנהרות שזרימתם נפסקת אפילו אחת לשבע שנים קרויים "נהרות המכזבין", ומימיהם פסולים לקידוש מי חטאת, כיוון שאינם "מים חיים"².

ולכן נאמר בגמרא בנוגע לחייהם של צדיקים³, "יעקב אבינו לא מת מה זרעו בחיים אף הוא בחיים": כאשר זרעו של יעקב הולך בדרכו וממשיך את עבודתו, ללא הפסק הדבר מגלה את אמיתותם ונצחיותם של חיי יעקב.

וכך גם בענייננו:

דוקא לאחר פטירתה של שרה, כאשר יצחק ורבקה ממשיכים את חייה ועוסקים באותם העניינים שהיא עסקה בהם מתגלה לעין כל באופן מוחלט שחיי שרה הם חיים אמיתיים ונצחיים; וזו הסיבה לכך שהפרשה העוסקת בפטירת שרה ולאחריה נקראת בשם "חיי שרה".

*

הסבר נוסף, עמוק יותר:

שרה, בניגוד לאברהם, מבטאת את ייחודו של עם ישראל ביחס לשאר

1. ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך. לעיל פ' נח ביאור א: לקמן בביאורי החומש, ביאור לתחילת פ' ויחי.
2. פרה פ"ח מ"ט.
3. ה. ב.

האומות: בעוד שלגבי אברהם נאמר "אב המון גוים נתתיך", "אב לכל העולם"⁴ שרה היא מיוחדת לעם ישראל בלבד ואכן, שרה היתה אמו של יצחק בלבד, ואילו אברהם היה גם אביהם של ישמעאל ובני קטורה.

שרה אף פעלה לשם שימורו של ייחוד זה, כפי שהדבר מתבטא בדרישתה מאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק"⁵, מתוך דאגתה לעתידו של יצחק זאת בניגוד לאברהם, שבעיניו היתה חשיבות גם לישמעאל, ולכן לא רצה לשלחו, ואף ביקש מהקב"ה "לו ישמעאל יחיה לפניך"⁶.

נקודה זו הדגשת ייחודו של עם ישראל לגבי שאר העולם מופיעה פעמים רבות בפרשתנו:

בתחילת הפרשה מסופר על קניין מערת המכפלה לצורך קבורת האבות והאמהות של עם ישראל. כלומר: מערת המכפלה, מקום קבורת אדם וחווה, שמהם נוצר כל המין האנושי עוברת לרשותו של עם ישראל בלבד. בפעולה זו הדגיש אברהם מכוחה של שרה שעם ישראל בלבד מהווה את ההמשך האמיתי לאדם וחווה.

בהמשך הפרשה מופיע שלב נעלה יותר מעלת עם ישראל (לא רק ביחס לאומות העולם סתם, אלא) אפילו ביחס לאליעזר, שהיה עבד אברהם, ועד כדי כך שהיה "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים"⁸: למרות כל מעלותיו אלו אמר לו אברהם "בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מידבק בברוך"⁹, מאחר שביחס למעלתו של יצחק הוא נחות לאין ערוך, עד כדי היחס בין "ארור" ל"ברוך".

4. לך לך יז, ה וברש"י שם.

5. וירא כא, יא.

6. לך יז, יח.

7. בכך מובן היטב לשון הכתוב (לקמן פסוק ג) "ויקם אברהם מעל פניו וידבר אל בני חת לאמר" כי דבריו של אברהם עם בני חת בעניין רכישת מערת המכפלה באו מכוחה של שרה.

8. רש"י לך לך טו, ב.

9. רש"י פרשתנו כד, לט.

ותכלית שלמותם של "חיי שרה", המשך פעולתה של שרה בעניין ההבדלה בין עם ישראל לאומות העולם הוא בדברי הכתוב בסיום הפרשה "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק... ולבני הפילגשים... נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו"¹⁰: כאן מדובר על בניו של אברהם עצמו, ואף על-פי כן אין להם כל ערך ביחס ליצחק, ויצחק נותר יורשו היחיד של אברהם.

לפיכך נקראת הפרשה "חיי שרה", כי הפרשה כולה מבטאת את המשך פעולתה של שרה להבטיח את מעלתו של עם ישראל לגבי שאר האומות "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק".

(לקו"ש חט"ו ע' 145 ואילך)

אוצר התנ"ך

ב

וַיְהִיו חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג, א)

"מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא: תבוא אסתר, שהיתה בת בתה של שרה, שחיתה קכ"ז ותמלוך על קכ"ז מדינות" (ב"ר פנ"ח, ג)

צריך ביאור: מהו הקשר בין שני עניינים אלו מאה עשרים ושבע המדינות של אסתר ומאה עשרים ושבע שנותיה של שרה? ויש לומר:

המיוחד בשנות חייה של שרה הוא, כדברי רש"י, ש"כולן שוין לטובה": באופן טבעי ישנם תמורות ושינויים בחיי האדם, ואינו דומה זמן אחד לחברו; ואילו שרה כל שנות חייה היו טובות במידה שווה.

10. פרשתנו כה. ה"ו.